

Nuoren kännykän käytön rajoittamisen puheeksiotto

Vanhemman kanssa käytävän keskustelun haasteet nuorten kertomuksissa

Saaga Härkönen & Eero Suoninen & Sanna Raudaskoski

Johdanto

Nuorten kännyköiden käyttö on yleinen riidanaihe perheissä ja keskustelunaihe mediassa. Se on herättänyt runsaasti keskustelua myös tutkijoiden keskuudessa (esim. van Deursen, Bolle, Hegner & Kommers 2015; Hawi & Samaha 2017; Lauricella, Cingel, Blackwell, Wartella & Conway 2014; Mazzarella 2007; Tapscott 2010). Usein sekä julkinen että tutkijoiden parissa käyty keskustelu on polarisoitunut mustavalkoiseksi siten, että nuorten kännykän käyttöön suhtaudutaan joko korostuneen positiivisesti tai hyvin huolestuneesti (Härkönen 2017; Kupiainen 2005, 15; Livingstone & Bober 2006, 93–94). Sen sijaan nuorten oma näkökulma on usein jäänyt puuttumaan näissä keskusteluissa (esim. Mulari, Vilmiä & Merikivi 2017, 2). Tässä artikkelissa kartoitetaan *nuorten omia tapoja jäsentää vanhempien kanssa käytäviä keskusteluja kännykän käytön rajoittamisesta*. Kartoituksen perusteella tehdään myös päätelmiä näihin keskusteluihin kätkeytyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista.

Tutkimusaineisto- ja menetelmät

Nuorten tapoja jäsentää vanhempiansa kanssa käytyjä keskusteluja tarkastellaan sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä (Burr 2015; Gergen 2009; Hacking 1999). Emme pyri kuvaamaan sitä, mitä perheissä todella tapahtuu. Sen sijaan tarkastelemme kulttuurisia, yhdessä jaettuja merkityksenannon resursseja, joiden avulla nykynuoret tekevät ymmärrettäväksi arjen keskusteluja ajankohtaisesta aiheesta.

Aineisto on kerätty eläytymismenetelmällä 9.-luokkalaisten äidinkielen tunnin yhteydessä. Aineiston tuottamiseen osallistuneita nuoria ohjeistettiin eläytymään orientaatioksi annetussa kehystarinassa esiintyvän 15-vuotiaan Kanelin asemaan. Kehystarinan pohjalta nuorten ajateltiin pystyvän tuottamaan sellaista arkeen paikantuvaa tietoa, jota ei välttämättä olisi osattu esimerkiksi kysyttäessä kertoa. Kertomuksellisuus kutsuu kirjoittajaa monivaihteisempaan kuvaukseen tavallista haastattelua paremmin. (Eskola 1998; Eskola ym. 2017.) Kuvitteellisen eläytymisen avulla tuotetun aineiston analysointi tukee kulttuurisesti mahdollisten vuorovaikutuskulkujen kartoittamista, sillä myös fiktiiviset kertomukset kumpuavat jaetusta kulttuurisesta tarinavarannosta (esim. Hyvärinen 2007, 135; Suoninen 2015, 235, 259). Kehystarinasta oli kaksi variaatiota:

- A) *Kaneli lähtee kotoaan iloisena. Hän on juuri keskustellut vanhempansa kanssa kännykän käyttöön liittyvästä asiasta. Kirjoita pieni tarina siitä mitä on tapahtunut.*
- B) *Kaneli lähtee kotoaan ärtyneenä. Hän on juuri keskustellut vanhempansa kanssa kännykän käyttöön liittyvästä asiasta. Kirjoita pieni tarina siitä mitä on tapahtunut.*

Käsinkirjoitettuja tarinoita kertyi yhteensä 21 kappaletta (kolmetoista ärtymiseen päättyvää ja kahdeksan iloisuuteen päättyvää tarinaa). Niiden pituus vaihteli puolikkaasta liuskasta useamman sivun mittaisiin tarinoihin. Analyysissä otteet tarinoista esitetään sanatarkasti siinä muodossa, jossa nuoret ovat ne alun perin kirjoittaneet. Kappalejakoja on kuitenkin editoitu lukemista helpottavaksi. Saaga Härkönen (2017) on analysoinut tarinoita aiemmin pro gradu -tutkimuksessaan. Hän muodosti analyysin pohjalta kaksi tarinatyyppiä, joihin tarinat jaoteltiin sen perusteella, päätyivätkö tarinoiden tilanteet

nuoren ja vanhemman välillä konfliktiin vai yhteisymmärrykseen. Härkönen nimesi nämä tarinatyytit konfliktitarinaksi ja yhdistämistarinaksi.

Tässä artikkelissa aineistoja analysoidaan uudelleen. Lähtökohtana on se, että molemmat kehyskertomukset tuottivat kuvauksia, joissa ongelmanratkaisut näyttäytyivät tarpeellisina. Kehyskertomuksissa esiintyi kännykkään liittyvä keskustelu, ei erityisesti kännykän käytön rajoittamiseen liittyvä keskustelu, mutta siitä huolimatta sekä yhteisymmärrykseen että eripuraan päättyvät tarinat koskivat jollain tapaa kännykän käytön rajoittamista. Analyysimme kohdistuu siihen tapaan, jolla tarinoiden vanhempien ja nuorten vuorovaikutussiirot rakentavat tai estävät kanssakäymistä ja yhteisen ymmärryksen muotoutumista nuorten kirjoittamissa kertomuksissa. Tällainen analyysi tuottaa kahdenlaista tietoa. Ensinnäkin se tekee näkyväksi niitä kulttuurisia selontekopotentiaaleja, joita nuorilla on käytössään kännykkää koskevan kanssakäymisen jäsentämiseen. Toiseksi analyysi kartoittaa niitä mahdollisuuksia ja riskejä, joita kätkeytyy sukupolvien välisiin suhteisiin arkisten kännykkäkeskustelujen yhteydessä.

Jatkossa käytämme tekstissämme käsitteitä kännykkä, älypuhelin ja puhelin viitattessamme matkapuhelimeen. Kehyskertomuksissa pyydettiin nimenomaan tarinoita kännykän käyttöön liittyvistä keskusteluista, mutta nuorten tarinoissa ”kännykkä” ymmärrettiin lähinnä datansiirto-ominaisuuksilla varustetuksi älypuhelimeksi, johon nuoret itse viittasivat useimmiten käsitteellä ”puhelin”. Nykypäivän nuorille käsitteet puhelin ja kännykkä vaikuttavat toimivan synonyymeina älypuhelimelle.

Tutkimustulokset

Analyysi toi esiin, että tarinoiden nuorten mahdollisuus osallistua vanhempien kanssa käytävään keskusteluun vaihteli. Tutkimustulokset on jaettu tarinan nuoren osallistumisasteen perusteella kolmeen luokkaan: hän joko (1) jää ulkopuoliseksi suhteessa vanhempiinsa tarinan keskustelutilanteessa, (2) jää osittain ulkopuoliseksi, tai (3) saavuttaa yhteisymmärryksen vanhempiensa kanssa. Tulosten esittely etenee tämän numeroinnin mukaisessa järjestyksessä.

Täysin eri maailmoissa

Nuoren ulkopuolisuus vuorovaikutuksen kokonaisuudessa näkyi vahvasti useissa kertomuksissa. Tarkastelemme lähemmin kahta sellaista aineisto-otetta, joissa nuoren ulkopuoliseksi jättävä vuorovaikutus toimii eri tavoin. Ensimmäinen ote koostuu kahdesta toisiaan muistuttavasta katkelmasta, jotka ovat peräisin eri kirjoittajilta.

Ote 1. Argumentit jyrän alla

Vanhemmat valittavat siitä kuinka Kaneli käyttää aivan liikaa puhelinta. Vanhemmat käskevät Kanelia jättämään puhelimen kotiin koulun ajaksi. Koulun jälkeen Kaneli saisi käyttää max. 2 h puhelinta. Kaneli ei innostu asiasta. Kaneli kertoo kuinka hänen olisi pitänyt juuri tänään saada näyttää kavereilleen hauska video. Vanhemmat ottavat Kanelin puhelimen. Kello on jo sen verran ettei Kaneli voi asialle mitään ja hänen täytyy lähteä.

— — —

Kanelin kaveri lähti ulkomaille, hän kuitenkin soitteli hänelle päivittäin ja kertoi kuulumisia. Muutaman päivän päästä Kanelin isälle tuli puhelinalasku, se oli järkytys isälle. Kun Kaneli tuli kotiin hänen vanhempansa kertoivat hänelle, että hänellä ei ole nyt kuukauden puhelimessa nettiä, se oli järkytys nyt sitten Kanelille. Kaneli lähti ärtyneenä kotoa sillä nyt monet hänen sovelluksensa eivät toimi ellei hänellä ole wifiä.

Ensimmäisessä tarinassa vanhemmat aloittavat keskustelun nuoren kännykän käytöstä valittamalla sen liiallisuudesta. Liiallisuus saa merkityksen liiallisena ajan käyttämisenä puhelimen kanssa. Vanhemmat käskevät jättää puhelimen koulun ajaksi kotiin ja rajoittaa myös kotona sen käyttöä kahteen tuntiin päivässä. Vanhemmat eivät tunnu ymmärtävän – tai edes olevan kiinnostuneita siitä –, miksi nuori käyttää paljon puhelintaan. He esittävät kysymyksiä kuuntelematta nuoren näkökulmaa. Nuori yrittää kuitenkin selittää, että kännykän käytölle olisi nytkin tärkeä syy, mutta vanhemmat ovat jo tehneet päätöksensä. He ottavat nuoren kännykän pois, kuten olivat alun alkaenkin päättäneet tehdä. Tarinan nuoren argumentit jäävät siis täysin noteeraamatta, eikä nuori voi asialle mitään, varsinkin kun hänen on kiirehdittävä kouluun. Keskustelu on sijoitettu nuoren kannalta epäedulliseen, kiireiseen ajankohtaan.

Nuorten medialaitteiden käyttöä koskevassa tutkimuksessa on huomattu, että nuoret hahmottavat kännykän käytön määrää ensisijaisesti sen funktio-

naalisuuden, ei ajallisen käytön perspektiivistä. Näin ollen kännykän käyttöä ei tulkita liialliseksi silloin, kun siihen on jokin syy. (Vrt. Noppari 2014, 51–52.) Edes jatkuva kännykän käyttö ei siten ole välttämättä liiallista nuoren näkökulmasta, sillä etenkin älykännykkä on niin tiivis osa nuorten elämää olemalla esimerkiksi kanava erilaisten medioiden selailuun, muuhun ajanvietteeseen sekä kavereiden kanssa yhteydenpitoon (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 7, 25, 33–34; Rahja 2013, 4; Vanden Abeele 2014).

Otteen jälkimmäisessä katkelmassakin kännykän käytön merkityksen arviointi korvataan teknisellä mittaamisella, tällä kertaa *rahan* kulumisella. Koska nuoren puhelinlasku on ollut vanhempien mielestä liian suuri, nuoren kännykästä otetaan nettiyhteys pois kuukaudeksi. Tarinan nuori järkyttyy asiasta, sillä ilman nettiä hän ei esimerkiksi voi käyttää monia itselleen tärkeitä sovelluksia. Vanhemmat eivät myöskään ole kiinnostuneita siitä, miksi lasku on tällä kertaa niin suuri. Nuoren näkökulmasta suurelle laskulle on tietysti ymmärrettävä syy, sillä hän on pitänyt yhteyttä ulkomailla olevaan ystäväänsä. Tässäkään tarinassa kännykkä ei ole nuorelle vain ”ajankulun” väline, vaan siinä oleva nettiyhteys mahdollistaa nuorelle tärkeiden sovellusten käytön ja erityisesti yhteydenpidon ystäviin (esim. Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011, 37–38; Myllyniemi 2015, 77–78). Molemmissa katkelmissa tarinan nuoren ongelma näyttää koskevan erityisesti sitä, että vanhemmat eivät ole kiinnostuneita siitä, mikä kännykän käytössä on hänelle juuri nyt tärkeää.

Seuraavassa aineisto-otteessa ongelmana ei ole ainoastaan vanhemman kiinnostuksen puute, vaan se, etteivät vanhemmat vaikuta lainkaan ymmärtävän nuoren maailmaa. Tämä ote myös sisältää kiinnostavalla tavalla tarinan kerrontaa kahdella eri tasolla. Kirjoittaja on kuvannut vanhemman kanssa käytävän keskustelutilanteen lisäksi tarinan minäkertojan sisäisiä ajatuksia ja tuntemuksia, jonka kautta tarinan todellisuus laajentuu toiselle tarkastelutasolle.

Ote 2. Huutaminen ja itsesensuuri

”Käytät kännykkääsi liikaa! Nykynuoret vain tuijottavat tuijottamistaan näyttöihin. Tyhmistyvät sukupolvelta toiselle!” huusi äiti. En minä tyhmis-ty, vaan minusta tulee tietoisempi maailmasta ja sen takia minä jatkan tämän käyttämistä. Tietoja tuhansista e-kirjoista, blogeja toisten ajatuksista,

tuhansia tiedepalstoja. Jos menettäisin nämä kaikki, olisin vain tyhjä ruumis. ”Mitä sinä minusta tiedät! En minä soita tai teksteä paljon, joten enhän minä kuluta saldoa niin paljoa!” ”Pää kiinni! Olemme saaneet tarpeeksemme sinusta! Kotiarestia viikon!” isä huusi. Menin huoneeseeni. Vanhemmat huutavat silti seinän läpi. Jatkakaa vaan huutamistanne – ette osaa tehdä mitään muuta, kun olette paniikissa. Minä inhoan teitä, inhoan teidän ajatuksianne, inhoan teidän ulkonäköänne, inhoan teitä läpikotaisin.

Tarinan vuorovaikutustilanne alkaa äidin huutamalla syytöksellä, joka kohdistuu nuoreen henkilökohtaisesti ja tämän jatkona äiti syyttää koko nyky-nuorisoa. Äidin esittämä, tarinassa kohtuuttomana näyttäytyvä kritiikki kutsuu tai jopa provosoi tarinan nuorta vastakritiikkiin. Niinpä kertomuksen nuori turvautuu itsekin painokkaaseen äänenkäyttöön. Isän reaktio esitetään tarinassa täysin kohtuuttomana ja se sinetöi vuorovaikutuksen dramaattisen epäonnistumisen ja nuoren jäämisen täysin ulkopuoliseksi sekä ajatuksellisesti että spatiaalisesti, nuoren vetäytyessä vihaisena huoneeseensa.

Nuoren muotoilemassa kertomuksessa on kuitenkin myös toinen mielenkiintoinen taso, jonka hän kirjoittaa kertojan äänenä äidin esittämän kritiikin ja oman vastakritiikkinsä väliin. Siinä hän perustelee kännykän käyttöönsä laajasti ja monipuolisesti sivistävänä asiana, joka voisi ääneen lausuttuna toimia vahvana vastapuheena äidin syytökselle kännykän tyhmentävästä vaikutuksesta. Nuori korostaa kännykän merkitystä maailmaa koskevan tietoisuuden saavuttamisessa, valtavaa e-kirjojen, blogien ja tiedepalstojen kokoelmaa. Lisäksi hän painottaa runollisesti näitä oman identiteettinsä keskeisenä aineksena kuvaamalla itseään ”pelkäksi tyhjäksi ruumiiksi”, jos jää ilman näitä resursseja. Viittaus ruumiillisuuteen muistuttaa ajatusta kännykästä ruumiin jatkeena, johon nimitys ”kännykkä” myös alun perin pohjautuu (Raudaskoski 2009, 43). Vaikka kyseessä on pelkkä kertomus, jonka päähenkilön mieleen 15-vuotias kirjoittaja sijoittaa suuria ajatuksia, tämä tarinallinen ratkaisu osoittaa, että tutkimukseen osallistuneella kirjoittajalla on käytössään kulttuurisia selontekopotentiaaleja tällaiseen poikkeuksellisen vahvaan perusteluun.

Ääneen lausuttuna vastapuheena tarinan nuori kuitenkin käyttää vain taoudellista argumenttia: hän ei juurikaan puhu puhelimesta tai lähetä tekstiviestejä, eikä siis kuluta saldoa (=rahaa), vaikka kuluttaakin aikaansa laitteen parissa. Hän näyttää orientoituvan vanhempiinsa sillä oletuksella, että he

voivat ymmärtää korkeintaan taloudellisia argumentteja. Tämä aineisto-ote kuvaa havainnollisesti sitä sosiaalipsykologisesti kiinnostavaa ilmiötä, miten oletukset toisesta osapuolesta, toisen osapuolen ”mielen luenta”, voivat ohjata sitä, mitä hänelle vuorovaikutustilanteessa sanotaan (Suoninen 2015). Kuten tässäkin tarinassa, kyse voi olla sellaisesta itsesensuurista, joka toimii toisinaan vahingollisesti ihmisten välisissä suhteissa.

Lisäksi se, että kertomuksessa nuori ei saa lausuttua ääneen monipuolista perusteluaan vanhemmilleen, voi kuvata osuvasti sitä tapaa, jolla nuoret jäsentävät vanhempiensa kanssa käymiään keskusteluja. Tarinassa nuori sijoitetaan siinä määrin erilaiseen maailmaan kuin hänen vanhempansa, että vanhemmille olisi toivotonta selittää laajasti omaa (sukupuolvi)kokemustaan, kun vanhempien ei edes oleteta jakavan samaa kokemuspintaa (Clark 2009; vrt. Marin 2007). Tarinan nuoren näkökulmasta vanhempia on siis turha yrittää vakuuttaa niillä samoilla syillä, joilla nuori kännykän käyttöönsä perustelee. Näin siitä huolimatta, että nuorille älypuhelin on tärkein – ja usein ainoa – väline esimerkiksi erilaisten internetin palvelujen käyttöön. Ilman nettiyhteyttä puhelin on nuorille ”mykkä”, sillä nuoret eivät juurikaan soita perinteisiä äänipuheluita, vaan kanssakäyminen perustuu nimenomaan nettipohjaisten sovellusten käyttöön. (DNA 2017; eBrand 2016; Merikivi ym. 2016, 7, 21, 23; Mulari & Vilmilä 2016, 127.) Tarinan vanhempien ei kuitenkaan oleteta ymmärtävän tai jakavan niitä erilaisia syitä ja merkityksiä, joiden vuoksi kännykkä on nuorelle tärkeä.

Otteissa 1 ja 2 vuorovaikutustilanne vanhempien kanssa päättyy siis nuoren ulkopuoliseksi jäämiseen, sillä hän ei tule kuulluksi. Joko vanhemmat ohittavat nuoren esiin tuomat perustelut ja selitykset, tai sitten vanhempien vuorovaikutustyyli on niin jyrkkä, ettei nuoren ajatuksille ja merkityksenannoille jää tilaa. Näissä otteissa vanhempien valitsema vuorovaikutustyyli on siis keskeinen syy siihen, ettei yhteistä ymmärrystä synny ja tarinan nuori on tyytymätön keskustelun johtamaan lopputulokseen.

Ulkopuolisuus jaetusta ymmärryksestä huolimatta

Osassa tarinoista kontrasti nuoren ja vanhemman välillä oli edellä esitettyä lievempi. Näissä tarinoissa nuoren kännykän käyttö kuvataan liialliseksi, eli

näissä otteissa liiallisuus ei ole enää vain vanhempien mielipide. Näiden tarinoiden kirjoittajat ovat hyödyntäneet tarinoissaan kännykän koukuttavuuteen ja kännykkäriippuvuuteen liittyviä selontekoja kuvaillessaan käytön ongelmallisuutta. Seuraavassa otteessa on katkelma kahdesta eri kertomuksesta, jossa nuoren kännykän käyttö esitetään ongelmallisena.

Ote 3: Puhelimesta riippuvainen nuori

Ja Iida¹ sai lahjaksi kännykän hän käytti sen jälkeen tosi paljon puhelinta. Hän oli riippuvainen ja hänen vanhempansa olivat huolestuneita. Eräänä päivänä hänen vanhempansa pyysivät Iidan keskustelemaan asiasta. Vanhemmat suuttuivat ja huusivat, että emme olisi ostaneet sinulle kännykän, jos tietäisimme, että sinusta tulisi niin riippuvainen. Iida lähti kotoaan vihaisena, eikä kuunnellut vanhempiaan.

Kaneli viettää puhelimella päivästään suuremman osan. Hän snäppäilee, on instagramissa ja muissa sosiaalisissa medioissa. Kaneli ei käy pihalla kavereiden kanssa, koska on juuttunut puhelimeen. Puhelin laskut alkavat olemaan jo suuria viestejen ja puhelujen takia. Kanelilla menee huonosti koulussa, koska hänen mielestä ei jää aikaa läksyille, vaikka on sen ajan puhelimella. Jos hän ei ala panostaa niin puhelin lähtee pois. Kaneli oli tosi suuttunut, koska puhelin oli hänelle tosi rakas. Puhelin alkaa tuhota hänen elämää jos jatkaa.

Molemmissa katkelmissa kertomuksen nuoren kuvataan käyttävän älypuhelintaan liikaa (jopa riippuvuuteen asti), joten vanhempien huoli on kuvattu ymmärrettäväksi. Ensimmäisessä katkelmassa vanhemmat haluavat ottaa asian puheeksi nuoren kanssa, mutta keskustelun sijaan vanhemmat suuttuvat ja huutavat nuorelle. Tällainen vuorovaikutussiirto ei kutsu nuorta ymmärtämään vanhempien huolta, vaan saa myös nuoren suuttumaan. Vaikka vanhempien huoli vaikuttaa olevan aiheellinen, vanhempien tapa ottaa asia esille vie mahdollisuuden yhteisymmärryksen ja rakentavan dialogin syntymiseen, vaikka huolesta olisi ollut tarpeen keskustella.

Jälkimmäisessä tarinassa käy vielä selvemmin ilmi, että vanhemmilla on todellinen syy puuttua kännykän käyttöön, sillä puhelin “alkaa tuhota” nuoren

¹ Kirjoittaja on itse valinnut käyttää nimeä Iida, vaikka onkin saanut saman Kanelista kertovan kehyskertomuksen kuin toisetkin osallistujat. Sama tilanne on otteessa 6, jossa kirjoittaja käyttää Salla-nimeä.

elämää. Vanhemmat uhkaavat ottaa puhelimen kokonaan pois, mikäli nuori ei ala panostaa koulunkäyntiin. Mahdollisista ratkaisuksista ei keskustella nuoren kanssa, vaan vanhemmat asettavat nuorelle ankaran uhkavaatimuksen. Puhelimen takavarikoinnilla uhkaaminen suututtaa nuorta, sillä puhelin on hänelle ”tosi rakas”, mikä kuvastaa älypuhelimen tärkeyttä nuorten elämässä. Tässäkin tarinassa vanhemmat keskittyvät kännykän käytön rajoittamiseen, ymmärtämättä sen merkitystä nuorelle. He näkevät vain sen, että kännykällä vietetty aika on pois kouluun keskittymisestä, kysymättä nuorelta, miksi kännykkä on nuorelle niin rakas. Usein vanhempien mediakasvatus keskittyykin nimenomaan käyttöajan rajoittamiseen, ilman keskustelua siitä, miksi kännykkää käytetään paljon (Bachen 2007, 242; Rahja 2013, 24; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011, 117–118; Kalmus, Blinka & Ólafsson 2015). Vaikka kummassakin katkelmassa olisi ollut edellytyksiä jaetulle ymmärrykselle aikaisemmin esitettyjä aineisto-otteita enemmän, vanhempien vuorovaikutussiirron jyrkkyys ja nuoren näkökulman huomiotta jättäminen herätti nuoressa yhteisymmärrystä estävän suuttumuksen.

Joissakin kertomuksissa on vielä ilmeisempää, että tarinan nuori on tietoinen kännykän käytön ongelmallisuudesta. Seuraava aineisto-ote havainnollistaa tätä jaetun ymmärryksen olemassaoloa.

Ote 5: Selkeä ongelman tiedostaminen

Kaneli nauroi ja jutteli kaverinsa kanssa kyseisestä kuvasta. Hän lupasi itselleen, että hän juttelee vain viisi minuuttia. Kanelia alkoi väsyttää ja hän katsoi kelloa. Kello näytti 04:53!! ”Apua!” hän huusi. Kaneli ei halunnut herätä, kun äitinsä kutsui aamupalalle. Äitinsä tuli yläkertaan herättämään Kanelia, mutta kun hän näki Kanelin hän pelästyi. Kaneli näytti niin väsyneeltä, että hänen silmänsä menivät koko ajan kiinni. Kanelilla oli myöskin suuret silmäpussit. ”Äiti... arvaa monelta Kantsu meni nukkuun”, kuiskasi Kanelin pikkuveli oven pielestä, kun äiti oli auttamassa Kanelia ylös. Kanelin pikkuveli näytti äidille puhelimesta Kanelin viimeistä online tilaa watsapista. Äiti oli hirveän vihainen Kanelille. Kanelin äiti laittoi Kanelin arestiin ja otti hänen puhelimensa.

Tässäkin otteessa kuvataan selkeä syy vanhemman puuttumiselle kännykän käyttöön ja myös tarinan nuori on tietoinen siitä, ettei kännykän käyttö ole kontrolloitua. Nuori ei selvästikään kykene hallitsemaan älypuhelimen käyt-

töään sen ollessa niin koukuttava, että nuori juuttuu sen äärelle itselleen tehdyistä lupauksesta huolimatta. Vaikka huoli hallitsemattomasta kännykän käytöstä on tarinassa jaettu nuoren ja vanhemman välillä, rakentava dialogi jää tässäkin otteessa syntymättä vanhemman reagointi- ja menettelytavan vuoksi. Vanhemman vihaisuus sekä puhelimen takavarikointi ja kotiaaresti ovat oletettavasti tässäkin tarinassa nuoren näkökulmasta kohtuuttomia, sillä kehystarinassa, jonka pohjalta tarina on kirjoitettu, tilanne päättyy siihen, että nuori lähtee ärtyneenä kotoa.

Vaikka näissäkin otteissa dialogin syntyminen estyy vanhempien vuorovaikutustyylin ja puuttumisvalintojen takia, erona edellisen osion aineisto-otteisiin näissä tarinoissa kännykän käyttö todella oli nuorelle jollain tavalla haitaksi. Onkin merkillepantavaa, että tämän osion tarinoiden kirjoittajat kuvasivat vanhempien reagoinnille todellisen syyn, kuten huolen ja halun toimia nuoren parhaaksi. Näillä kirjoittajilla on siis valmius reflektoida kiistoja myös vanhempiensa ja vuorovaikutusprosessin näkökulmasta.

Sopuisa ratkaisu yhteiseen huoleen

Viimeisessä osiossa vanhemman huoli ja sen kommunikointuminen nuorelle nousee tähän asti esitettyjä kertomuksia keskeisempään asemaan. Tällä on suuri merkitys vuorovaikutusosapuolten ja -tilanteen kannalta.

Ote 6: Sopuisa oppimistarina

Salla on yksin huoneessa puhelin kädessä. Oikeastaan hänellä ei ollut hyvää syytä miksi hän käyttää paljon kännykkää, vaikka on katsonut instan läpi ja vastannut kaikille wapissa ja on selaillut myös snapchatissa. Hän ei voinut keskittyä tunnilla, koska Salla oli niin riippuvainen, että syyttä hän oli käyttämässä puhelinta. Sallan vanhemmat olivat tosi huolestuneita hänestä, koska asia tuntui siltä, että Sallan ainoa kaveri on hänen puhelimensa. Hänen vanhempansa halusivat puhua asiasta Sallalle. Eräänä iltana Sallan vanhemmat kutsuivat Sallan olohuoneeseen, jotta he pystyisivät puhua asiasta. Vanhemmat aloittivat keskustelun ja sanoivat mitä haittoja puhelimen liikaa käytöstä on ja mitä hyötyä puhelimesta voi olla. Vanhemmat selittivät yhdessä asian niin hyvin ja rauhallisesti, että Sallalla ei tulisi paha mieli ja että ymmärtäisi asiat hyvin. Keskustelun jälkeen Salla mieltii vielä itsekseen. Mieltii mitä hän on menettänyt siinä ajassa, kun hän on ollut puhelimella. Hyvät ystävät perheillat ja vapaat ajat. Salla ymmärsi mitä haittoja on ollut

ja haluaisi kaverinsa takaisin. Hän lähti keskustelun jälkeen iloisena hakemaan hänen kaverinsa, jotta se voi vihdoin viettää aikaa hänen kanssaan.

Tämä sopusointuinen tarina voisi olla oppikirjaesimerkki ihanteellisesta vanhempien ja nuoren ongelmanratkaisuprosessista. Ongelma ja vanhempien huoli ovat (kertojan äänellä kuvattuna) todellisia, sillä nuori on riippuvainen kännykästään. Nuori käyttää kännykkäänsä silloinkin, kun käyttöön ei edes nuoren omasta näkökulmasta ole mitään syytä. Tämä tarinan yksityiskohta tukeekin sitä aiemmin esiin tuotua huomiota, että nuoret itse määrittelevät kännykän liikakäyttöä ajan sijaan sen perusteella, miksi sitä käytetään (Merikivi ym. 2016, 7, 25, 33–34).

Vanhemmat ottavat asian puheeksi rauhallisesti ja yksipuolisuutta välttäen, eli myös kännykän positiiviset puolet tuodaan keskusteluun. Näin myös nuoren näkökulma saa keskustelussa tilaa, kun vanhemmat tuovat ymmärtävästi esiin myös niitä syitä, miksi kännykkä voi olla tärkeä nuorelle. Vanhemmat onnistuvat siten luomaan avoimen keskusteluilmapiiirin, jossa kännykän käytön rajoittamisesta voidaan puhua kännykän eri puolet huomioiden (vrt. Rodríguez-de-Dios, van Oosten & Igartua 2018; Rahja 2013, 24). Tässä asian mahdollista ”arkaluontoisuutta” ymmärtävässä puhetyylissä vältetään nuoren provosoitumista vastarintaan. On myös luontevaa olettaa, että nuorelle annetaan tällaisessa keskustelutyylissä tilaa pohtia asiaa dialogisesti vanhempiensa kanssa, vaikkei tätä suoranaisesti tarinassa mainitakaan.

Vanhempien rauhallisesti selittävä puhetapa houkuttelee myös tarinan nuoren uudenlaiseen omakohtaiseen puntarointiin ja oivallukseen siitä, että puhelimen käyttö on ollut liiallista ja vienyt aikaa esimerkiksi kasvokkaisalta kanssakäymiseltä ystävien kanssa. Onnistunut vuorovaikutusprosessi ei tuota pelkästään asenteiden vaan myös toiminnan muutosta (vrt. Lee 2013; Hwang, Choi, Yum & Jeong 2017). Tarinan lopussa nuori nimittäin voimaantuu lähtemään *iloisena hakemaan hänen kaverinsa, jotta se voi vihdoin viettää aikaa hänen kanssaan.*

Sopuisan tarinan lisäksi vanhemman huoli voi kuitenkin välittyä myös räväkempien juonenkäänneiden kautta, kuten seuraavasta otteesta on nähtävissä.

Ote 7: Huolta, raivoa ja läheisyyttä

Hän kuitenkin unohti jotakin hyvin tärkeitä koulun jälkeen. Laittaa puhelimelle äänet päälle, sillä koulussa ei saa olla puhelimesta. Hänen äitinsä oli keittiön pöydällä. Hän näytti erittäin huolestuneelta. Kun äiti huomasi Kanelin, hän kysyi: ”Missä olit ollut? Miksi puhelin ei ollut päällä? Tiedätkö, että minä olin hyvin huolestunut sinusta, että soitin poliisille!?” sanoi äiti raivoissaan. Kaneli koitti selittää, että hän oli unohtanut, koska hänellä oli liian kivaa kavereittensa kanssa. Kaneli tiesi, että hän oli tehnyt väärin. Raivoissaan äiti otti Kanelin puhelimen ja käski Kanelin menevän nukkumaan. Kaneli heräsi surullisin mielin ja meni heti pyytämään äidiltä anteeksi. Äiti halasi Kanelia ja selitti, että vanhemmat huolestuvat paljon jos lapsistaan ei ole kuulunut mitään. Äiti antoi puhelimen takaisin Kanelille ja sanoi: ”Muista nyt ilmoittaa menoistasi pikkuiseni.” Kaneli halasi äitiä takaisin ja vastasi myönteisesti. Nyt Kanelilla oli hyvä mieli ja hän lähti iloisena koululle.

Tämän aineisto-otteen asetelma eroaa keskeisesti muista otteista. Tässä ongelmana ei ole nuoren liiallinen puhelimen käyttö, vaan päinvastoin se, että puhelin on ollut kiinni. Aikaisemmin esitelyjen aineisto-otteiden tapaan vanhemman huoli ilmenee tässäkin tarinassa suuttumisena ja raivona. Nuori yrittää selittää toimintansa syitä vanhemmalle, mutta unohtamisselonteko ei saa vanhemman suuttumusta laantumaan. Vaikka nuoren toiminnalle on hänen näkökulmastaan järkevä syy, samalla hän kokee toimineensa väärin, jakaen tämän näkemyksen vanhempansa kanssa. Siten vanhemman huoli ja reaktio ovat nuorenkin näkökulmasta oikeutettuja, eivätkä tässä tapauksessa houkuttele nuorta vastarintaan. Aineisto-otteessa korostuukin puhelimen rooli vanhempien ja lasten välisen yhteydenpidon välineenä (vrt. Bachen 2007, 247). Usein kännykän mukana myös kulkee nuorelle asetettu vastuu olla tavoitettavissa (Noppari 2014, 50).

Kun aiemmissa aineisto-otteissa vanhemmat eivät olleet kiinnostuneita syistä kännykän runsaalle käytölle, tässä otteessa vanhempi ei kiinnostunut niistä syistä, miksi nuori ei ole ollut tavoitettavissa puhelimitse. Mielenkiintoisella tavalla ongelmaksi otteessa nousee se, että nuori on viihtynyt niin hyvin kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa kavereiden kanssa, että on *unohtanut* puhelimensa. Vanhempi rankaisee nuorta tämän unohduksesta ottamalla tämän

puhelimien pois ja käskemällä nukkumaan. Nuori vaikuttaa hyväksyvän nämä rangaistukset seurauksena tahattomasta virheestään.

Seuraavana aamuna nuori menee pyytämään anteeksi. Vanhempi on jo leppynyt, tai sitten anteeksipyyntö liennyttää suuttumuksen lopullisesti, sillä vanhempi haluaa puolestaan selittää nuorelle voimakasta reaktiotaan. Hän tuo ilmi, että raivostuminen johtui huolesta ja välittämisestä ja tekee näin nuorelle ymmärrettäväksi käyttäytymistään. Nuori on pyytänyt anteeksi ja vanhempi selittänyt käyttäytymisensä taustalla olevia syitä ja molemmat ovat nyt valmiita päättämään tilanteen sopuisasti. He halaavat ja nuori lähtee iloisena kotoa.

Tässä kertomuksessa on erityistä, että raivon mainitsemista edeltää huolta ilmaisevat kysymykset ja huolen mainitseminen. Koska nuori koki aiheutaneensa vanhemmalle huolta ja vanhemman raivo puolestaan johtui tästä huolesta, vanhemman raivoaminen oli tässä tarinassa myös nuoren näkökulmasta ymmärrettävää, eikä sitä tulkittu nuoren taholta kohtuuttomaksi. Vanhemman raivokin voi siis joskus tulla ymmärretyksi huolena. Tarinan nuori ei tulkinnut kohtuuttomaksi myöskään rankaisuksi tarkoitettuja puhelimen takavarikointia ja nukkumismääräystä. Nuoren syyllisyudentunteesta ja vanhemman toiminnan tulkinta oikeutetuksi johtavat siihen, että yhteisymmärryksen saavuttaminen on mahdollista. Olennaista ei siis välttämättä ole pelkästään se, ovatko vuorovaikutussiirrot ystävällisiä, vaan myös se, miten keskinäinen vuorovaikutuskulku tulkitaan. Vanhemman kannalta vuorovaikutussiirroissa voi olla vaativaa tasapainoilla sen suhteen, millä edellytyksillä vahva huolen ilmaisu tulee nuoren näkökulmasta tulkituksi vastustamiseen provosoivalla tavalla ja milloin taas yhteistyöhön kutsuvaksi huoleksi.

Viimeisessä aineisto-otteessa, joka koostuu kahdesta eri katkelmasta, vanhemmat näyttävät myös onnistuvan esittämään huolensa siten, että se tulee nuorelle ymmärretyksi.

Ote 8: Kaksi onnistunutta huolen ilmaisun tapaa

Eräänä päivänä hän on ajamassa ja ottaa puhelimensa esille. Kaneli ottaa kaverinsa kanssa kuvan. Mutta silloin äiti ajaa toista kaistaa vastaan ja näkee tämän taphtuman, jolloin hän soittaa Kanelin kotiin ja antaa kovan puhuttelun puhelimen käytöstä ajaessa.

— — —

Kanelin vanhempien mielestä Kaneli käyttää ehkä vähän liikaa puhelinta. Isän mielestä Kanelin pitäisi käyttää vähemmän aikaa, mutta äiti on sitä mieltä, että saa käyttää niinkuin aina ennenkin kunhan keskittyy kouluun ja muistaa liikkua ja ettei ihan aina tarvitsis istua puhelimen ääressä. Isä selittää uudesta sovelluksesta, joka kertoisi kuinka monta tuntia päivässä Kaneli olisi käyttänyt puhelinta. Kaneli innostuu siitä sillä oli kuullut että myös hänen kaverinsa käyttävät sitä. Vanhemmat sopivat ettei sovellusta laadattaisi käytön ajan kyttämiseen vaan sen takia että Kaneli itse huomaisi milloin olisi hyvä hieman irtoutua puhelimesta. Kaneli lupaa että vähentää joka tapauksessa. Hän lähtee iloisena kotoa.

Ensimmäisessä tarinassa vanhempi pitää nuorelle ”kovan puhuttelun”, koska nuori on käyttänyt kännykkää ajaessaan. Vanhemman reaktiolle on siten kuvattu tässäkin tarinassa todellinen syy. Nuori ei yritä selitellä tai vähätellä toimintaansa, sille kenties nuorelle on selvää, että hän on toiminut vaarallisesti liikenteessä. Tässä otteessa vanhemman vuorovaikutussiirtoa ei kuitenkaan edellä minkäänlaista sanallista huolen korostusta, vaikka vanhempi onkin varmasti huolissaan nuoren toiminnan mahdollisista seurauksista. Niinpä vanhemman puhuttelun tapa saattaa nuoren mielestä olla liian kova, koska tarina on kuitenkin kirjoitettu artyneen nuoren kehystarinan pohjalta. Tällaisen suorapuheisuuden voisi kuitenkin ajatella toimivan esimerkiksi sellaisessa perheessä, jossa sen sisältö tulkitaan aikaisempien keskusteluiden perusteella asialliseksi huolen ilmaisuksi.

Jälkimmäisessä katkelmassa vanhemmat tuovat esiin leppoisasti omia näkemyksiään nuoren kännykän käyttöä koskevassa keskustelussa. Isä kertoo nuorelle uudesta sovelluksesta, jonka avulla voi seurata älypuhelimien käyttöään ja tarvittaessa vähentää sitä. Kumpikaan vanhemmista ei syyllistä nuorta kännykällä vietetystä ajasta, vaan asiasta keskustellaan tavalla, joka antaa nuorellekin mahdollisuuden osallistua. Lähestymistapa puhelimen käytön vähentämiseen on nerokas usealla eri tavalla. Vaikka keskustelun keskiössä on kännykän käytön ajallinen ulottuvuus, vanhemmat ovat silti ymmärtäneet kännykän käytön olevan nuorelle tärkeää ja ratkaisukin pyritään löytämään kännykän käyttöä hyödyntämällä. Nuori saadaan näin itse innostumaan puhelimen käytön seuraamisesta. Sen lisäksi nuorelle annetaan tilaisuus olla itse vastuussa siitä, että kännykän käyttö pysyy kohtuullisissa ajallisissa rajoissa.

Vanhempien käyttämä strategia ei millään tavalla provosoi nuorta vastustukseen, sillä asiaa lähestytään nuoren näkökulma huomioiden, käyttäen apuna nuoren omia kiinnostuksen kohteita.

Onnistuneiden vuorovaikutustapojen ero antaa viitteitä siihen suuntaan, että vanhemmille ei ole tarjolla yhtä oikeaa tapaa lähestyä nuorta älypuhelimien käytön vähentämiseksi. Nuoren tapa jäsentää kohtuullisuutta ja perheiden sisäisiä vuorovaikutustapoja voi nimittäin vaihdella suuresti. Tarinoissa yhteisymmärryksen syntymiseen vaadittiin joko nuoren näkökulman huomioiva lähestymistapa vanhempien taholta tai vanhempien toiminnan tulkitseminen kohtuulliseksi nuoren taholta.

Pohdinta ja johtopäätökset

Artikkelissa esiin tuomamme huomiot voivat osaltaan valottaa sitä monivaiheista vuorovaikutusprosessia, jota nuoren ja vanhemman välillä voidaan käydä älypuhelimien käyttöön liittyen. Tarinoissa vuorovaikutuksen onnistuminen vaikuttaisi olevan kiinni useista seikoista. Ensinnäkin olennaista on se, miten vanhemmat ottavat asian esiin ja millaisia vuorovaikutussiirtoja vanhemmat tekevät. Toisaalta keskeistä on myös se, miten nuori tulkitsee vanhempien toiminnan ja sen taustalla olevat syyt. Kolmanneksi myös sillä näyttäisi olevan vaikutusta, kiinnittyykö vanhempien huoli nuoren elämysmaailmaan, esimerkiksi siten, että huolen lisäksi esiin tuodaan ymmärrystä älypuhelimien keskeisestä merkityksestä nykypäivän nuorille.

Vuorovaikutuksen etenemisen kannalta siihen, että vanhempi ottaa kännykän käytön puheeksi huutamalla, raivoamalla tai määräilemällä, kätkeytyy suuria riskejä. Vastavuoroista kommunikointia jarruttaa myös se, jos vanhemmat eivät huomioi nuoren näkökulmaa silloinkaan, kun nuori yrittää tuoda sitä esille. Auktoriteettiasemasta käsin käskyttäminen voi nuorten kertomusten logiikassa vaikuttaa kohtuuttomalta ja houkutella nuoren vastarintaan. Nuoren kannalta vanhemman raivo voi antaa ikään kuin oikeutuksen vahvalle vastustukselle.

Yksi keskeinen seikka siinä, johtaako vanhemman raivoaminen nuoren suuttumiseen, vaikuttaisi olevan se, millä tavoin nuori tulkitsee vanhemman

käyttäytymistä. Vanhemman kannalta arjen tilanteissa pulmallista saattaa olla se, että vaikka puheeksiotto olisi tarkoitettu omasta lapsesta huolehtimiseksi, nuori saattaa tulkita sen epäoikeudenmukaiseksi rajoittamiseksi. Kertomusten kirjo viittaa siihen, että huolen kommunikointumiseen ei ole yhtä oikeaa keinoa, joka toimisi kaikkien nuorten kohdalla. Sellaiset kertomukset, joissa kännykän käytön puheeksiotto tulkittiin pomottamisen sijasta rakentaviksi huolenilmauksiksi, olivat keskenään erityyppisiä. Tarinoissa sekä vanhemman lempeällä ymmärryksellä että huolesta johtuvalla raivoamisella päästiin lopulta yhteisymmärrykseen. Tarinoiden vuorovaikutussiiroissa olennaista onkin vanhempien lähestymistavan lisäksi myös se, millaisia resursseja nuorella on vanhempien näkökulman ymmärtämiseksi.

Älypuhelin monine sovelluksineen tarjoaa nuorelle erilaisia keinoja sekä yksilölliseen että sosiaaliseen toimintaan. Niinpä nuoret viettävät puhelimen äärellä paljon aikaa ja eräs vanhemman ja nuoren yhteisymmärrystä jarruttava seikka voikin olla se, jos vanhemmat ymmärtävät vain älypuhelimien käytön ajallisen määrän, eivätkä sen kokonaisvaltaisempaa merkitystä nuoren elämässä. Tarinoissa toistuikin ongelmana se, että vanhempi ei ymmärrä tai huomioi nuoren maailmaa. Nuorten kertomuksissa oli nähtävissä erilaisia kännykälle annettuja merkityksiä esimerkiksi oman identiteetin rakennuspalikkana, tiedon tarjoajana sekä sosiaalisten suhteiden ylläpidon välineenä.

Analyysin pohjalta on kiinnostavaa huomata kirjoittaja-nuorten eläytymiskyvyn monipuolisuus. Vaikka ohjeistuksessa pyydettiin eläytymään vain tarinan nuoren asemaan, kirjoittajat eläytyivät myös tarinoiden vanhempien asemaan tuoden esiin vanhemman toimintaa ja tuntemuksia havainnollistavia selontekoja. Usealle nuorelle näyttäisi tarinoiden pohjalta olevan selvää, etteivät vanhemmat yleensä raivoa syyttä suotta, vaan taustalla on välittäminen ja huoli. Silti vaikka nuorella olisi edellytykset pohtia rakentavasti kännykän käytön vanhemmalle aiheuttamia huolenaiheita, vanhemman tökerö keskustelunavaus voi estää ajatustenvaihdon ja yhteisymmärryksen synnyn.

Vaikka kehystarinoissa ei mainittu kännykän käytön rajoittamista keskustelun aiheena, sekä yhteisymmärrykseen että eripuraan päättyvissä tarinoissa keskustelujen kuvattiin sijoittuvan kännykän käytön rajoittamisen ympärillä. Onkin kiinnostavaa, että myös yhteisymmärrykseen päättyvissä tarinoissa

vanhemmat olivat huolissaan kännykän käytöstä ja sitä haluttiin rajoittaa. Tämä kuvastanee sitä, että nuorten ja vanhempien väliset kännykän käyttöä koskevat keskustelut paikantunevat usein perheiden arjessa nimenomaan *käytön rajoittamisen* ympärille. Toisaalta tämä kertonee myös siitä, että nuoret ovat tietoisia julkisesta keskustelusta liittyen älypuhelimien liialliseen käyttöön ja ovat ehkä pohtineet itsekkin omaa puhelinkäyttäytymistään.

Nuoret hyödyntävät tarinoissaan sellaisia kulttuurisia resursseja ja selontekopotentiaaleja, jotka ovat yhteiskunnassa läsnä ja ovat jollain tavalla tulleet osaksi nuorten kokemusmaailmaa: median, kavereiden, perheen ja lähipiirin välityksellä. Nuorten tarinoista on mahdollista nostaa esiin perheissä olevia, älypuhelimien käyttöön liittyviä keskeisimpiä kipupisteitä ja ristiriitojen aiheuttajia, sekä myös sellaisia hyviä käytänteitä, joiden avulla ristiriidoista voidaan keskustella ja niitä mahdollisesti ratkaista. Perheiden tavassa ottaa asioita puheeksi ja keskustella niistä on eroja. Kuitenkin sellaiset lähestymistavat, joissa vanhemmat ottivat asian puheeksi poikkeuksellisen varovaisesti ja ystävällisesti nuoren maailmaan ankkuroituen, esitettiin toimivina. Nuoren maailmaan ankkuroituminen edellyttää kuitenkin nuorelle tärkeiden asioiden jonkinasteista ymmärtämistä, tai vähintäänkin kiinnostusta kuulla ja huomioida nuoren näkemyksiä ja ajatuksia. Tältä kannalta nuoren kännykän käytön onnistuneeseen puheeksi ottoon tarvitaan vanhemman ja nuoren välistä jatkuvaa ja aitoa vuorovaikutussuhdetta.

Lähteet

- Bachen, C. M. 2007. Just part of the family? Exploring the connections between family life and media use. Teoksessa S. R. Mazzarella (toim.) 20 Questions about youth & the media. New York: Peter Lang Publishing, 239–252.
- Burr, V. 2015. Social constructionism. London: Routledge.
- Clark, L. 2009. Digital media and the generation gap. *Information, Communication & Society* 12 (3), 388–407.
- DNA. 2017. DNA Koululaistutkimus. DNA:n viestintä. https://corporate.dna.fi/documents/94506/930199/DNA+Koululaistutkimus+2017_yhteenveto_medialle.pdf/ed3a0fc8-754d-1702-5334-e4a2fb87f9f2. (Luettu 20.8.2018.)
- eBrand. 2016. Some ja nuoret. Suomessa asuvien 13–29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. eBrand Suomi & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. <https://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/>. (Luettu 17.9.2018.)
- Eskola, J., Karayilan, S., Kaski, T., Lehtola, T., Mäenpää, T., Nishimura-Sahi, O., Oede, A.-M., Rantanen, M., Saarinen, S., Toivikko, P., Valtonen, M. & Wallin, A. 2017. Eläytymismenetelmä 2017: Ohjeita ja kokemuksia menetelmästä kiinnostuneille. Teoksessa: J. Eskola, T. Mäenpää & A. Wallin (toim.) Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa. Tampere: Tampere University Press, 266–293.
- Eskola, J. 1998. Eläytymismenetelmä sosiaalitutkimuksen tiedonhankintamenetelmänä. Tampere: TAJU.
- Gergen, K. 2009. An invitation to social construction. London: Sage Publications.
- Hacking, I. 1999. The social construction of what? Cambridge: Harvard University Press.
- Hawi, N. & Samaha, M. 2017. Relationships among smartphone addiction, anxiety, and family relations. *Behaviour & Information Technology* 36 (10), 1046–1052.
- Hwang, Y., Choi, I., Yum, J.-Y. & Jeong, S.-H. 2017. Parental Mediation Regarding Children's Smartphone Use: Role of Protection Motivation and Parenting Style. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 20 (6), 362–368.
- Hyvärinen, M. 2007. Kertomus ja kertomuksen rajat. *Puhe ja kieli* 27 (3), 127–140.
- Härkönen, S. 2017. Konflikteja, yhteisymmärrystä ja monipuolisia merkityksiä: digitaalinen media nuoren ja vanhemman välisessä suhteessa. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Kalmus, V., Blinka, L. & Ólafsson, K. 2015. Does it matter what mama says: Evaluating the role of parental mediation in European adolescents' excessive internet use. *Children & Society* 03/2015, 29 (2), 122–133.
- Kupiainen, R. 2005. Mediakasvatuksen etos. Fenomenologinen tutkimus mediakasvatuksen etiikasta. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Acta Universitatis Lapponiensis 86.
- Lauricella, A., Cingel, D., Blackwell, C., Wartella, E. & Conway, A. 2014. The mobile generation: Youth and adolescent ownership and use of new media. *Communication Research Reports* 31 (4), 357–364.

- Livingstone, S. & Bober, M. 2006. Regulating the internet at home: Contrasting the perspectives of children and parents. Teoksessa D. Buckingham & R. Willet (toim.) *Digital generations. Children, young people and new media*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 93–114.
- Lee, S.-J. 2013. Parental restrictive mediation of children's internet use: Effective for what and for whom? *New Media & Society* 15 (4), 466–481.
- Marin, M. 2007. Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa A. Sankari & J. Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere: Vastapaino, 17–48.
- Mazzarella, S. R. 2007. Why is everybody pickin' on youth? Moral panics about youth, media and culture. Teoksessa S. R. Mazzarella (toim.) *20 Questions about youth & the media*. New York: Peter Lang Publishing, 45–60.
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (toim.) 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja, 55 (verkkojulkaisu). http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf. (Luettu 22.4.2018.)
- Mulari, H. & Vilmilä, F. 2016. Medioitunutta vapaa-aikaa – Näkökulmia vuorovaikutukseen ja mediaharrastuksiin. Teoksessa: J. Merikivi, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.) *Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja (verkkojulkaisu)*, 55, 125–136. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf. (Luettu 22.4.2018.)
- Mulari, H., Vilmilä, F. & Merikivi, J. 2017. Huolipuheen yli - näkökulmia lasten ja nuorten medioituneeseen vapaa-aikaan. Näkökulma 2017, 43. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nakokulmat/nakokulma_43_merikivi_mulari_vilmila.pdf. (Luettu 22.4.2018.)
- Myllyniemi, S. (toim.) 2015. Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja (verkkojulkaisu), 54. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf. (Luettu 22.4.2018.)
- Noppari, E. 2014. Mobiilimuksut. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Prensky, M. 2001. Digital natives, digital immigrants. *On the horizon* 9 (5), 8/2001. MCB University Press.
- Rahja, R. (toim.) 2013. Nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa. Mediakasvatusseuran julkaisuja. http://www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa.pdf. (Luettu 22.4.2018.)
- Raudaskoski, S. 2009. Tool and machine. The affordances of the mobile phone. Tampere: Tampere University Press. *Acta Universitatis Tamperensis* 1441.

- Rodríguez-de-Dios, I., van Oosten, J. & Igartua, J.-J. 2018. A study of the relationship between parental mediation and adolescents' digital skills, online risks and online opportunities. *Computers in Human Behavior* 05/2018 (82), 186–198.
- Suoninen, E. 2015. Vuorovaikutuksen noidankehäät. Teoksessa M. Hyvärinen, E. Oinonen & T. Saari (toim.) *Hajoava perhe*. Tampere: Vastapaino, 234–261.
- Tapscott, D. 2010. Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit. Jyväskylä: WSOYpro. Suom. T. Hautala.
- Uusitalo, N., Vehmas, S. & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa – Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampere: Juvenes Print.
- Vanden Abeele M. 2014. Mobile lifestyles: Conceptualizing heterogeneity in mobile culture. *New Media & Society* 18 (6), 908–926.